

Píseň: S303 – Spí + **modlitba;** **Čtení:** Mk 5, 21-43

Milí přátelé,

minulý týden jsme se věnovali oddílu O utišení bouře a O Posedlém v Gerase. U prvního z nich jsem zdůrazňoval protiklad „velké bouře“ a „velkého ticha“, jež nastalo po Ježíšově zásahu. Také, že Ježíšovi učedníci se právě na něj obracejí jako na až poslední instanci pomoci/záchrany, nikoli jako na první. S tím jsem pak spojoval Ježíšovo zpíse zklamané překvapení než výtku: „Proč jste tak ustrašení? Ještě nemáte víru?“

Druhý oddíl byl ještě dramatičtější a akčnější. Od z hrobů přibíhajícího posedlého, přes stádo vepřů, až po Ježíšovo de facto vyhnání z pohanské krajiny gerasenské (východně od Genezaretského jezera). V obou hraje velkou roli údiv, stejně pak v dnešním oddílu i v řadě dalších. Tak rovnou předesílám: Boží jednání skrze Krista i Ducha svatého má znovu a znovu vzbuzovat údiv, překvapení ale také zděšení („náboženské chvění před tajemstvím božské sféry“ – *mysterium tremendum*).

Pokud je nám Boží vůle jasná, samozřejmá a stejně tak Kristovo jednání a jeho významy – a nepocitujeme již bázeň, úžas ani překvapení nad Božími skutky ani při četbě Písma ani v životě, pak kráčíme po pověstné „široké cestě“ a míjíme se se zjevním Hospodina, který je vždy úplně jiný (*totaliter aliter*).

Ježíšův návrat

Už minule jsem zmiňoval, že do Gerasy si Ježíš pouze „odskočil“ – zmiňoval jsem dnešní první verš (v. 21). Přesto nešlo v Gerase jen o drobnost – oddíl to je dlouhý a plný mnoha odlišností (Ježíš neumlčoval zlé duchy a vyslal svého prvního apoštola!). A tak je to oddíl velmi podstatný pro celek evangelia – Ježíš jedná i mimo „svatou zem“ nebo „námi očekávané hranice vztahové i zeměpisné“, nejedná všude a vůči všem stejně (vzpomeňme na poslední kázání) a přemáhá zlo ne silou, ale symbolickým slovem („Vyjdi z toho člověka“ – v. 8).

Vzápětí se však Ježíš přeplavil po Genezaretském jezeře zpátky, pravděpodobně přímo do Kafarnaum, neboť tam působil prozatím většinu času. Centrem první věty však není přeplavení (i v řečtině participiem), nýbrž shromáždění zástupu, dosl. „mnohého lidu“. O Ježíše tedy zájem přetrvává (srv. např. Mk 4, 1) – ačkoli bude dnes opět v centru Ježíšův mocný čin (stejně jako dva předchozí oddíly). Skoro jakoby se Ježíš vzdal původního úmyslu („... abych kázal....“ – Mk 1, 38) a rozhodl se nakonec vyjít vstříc zástupům, které i dnes chtějí spíše mocné činy a zázraky, než aby samy řešily své problémy na základě zdravého učení z Božího zjevení.

Skutečnost je naštěstí odlišná, jde o vyvážení literární kompozice. Takřka celou čtvrtou kapitolu jsme se věnovali Ježíšově učení skrze jeho podobenství. Je logické, že je opět na řadě nějaká „akce“, aby zpráva o Ježíšovi nebyla nudná a jednorozměrná (Ježíš neučil *pouze*, Ježíš učil *hlavně*).

Jairos

K Ježíšovi přichází představený synagogy, dosl.

αρχισυναγωγος (= archisynagógos), jménem Jairos. Jeho počtčtělč a původně hebr. jméno snad znamená „on osvětlí“. Avšak v oddíle není jeho jméno nijak podstatné – je zmíněno až jako druhé, důležitá je Jairova funkce (představitel synagogy).

Neboť tento představený synagogy, když spatřil Ježíše, padl k jeho nohám a úpěnlivě ho prosil. Jairos tedy jedná velmi pokorně a dokonce se vydává na milost a nemilost nejen Ježíšovi, ale také „mnohému lidu“, který přihlíží tomu, jak se představený jejich synagogy chová: Klaní se před někým a úpěnlivě prosí o pomoc (dosl. „prosí/žebřá mnoho řkouce...“). To je dobrý příklad člověka nejen ve vysoké funkci! Kěž by i dnes bylo více takových, kteří by byli ochotni poklonit se před autoritou alespoň Boží a prosit o pomoc. Jak mezi lidmi mocnými, tak mezi zcela průměrnými.

Jairova prosba si také zaslouží pozornost. Jairos se o dceři vyjadřuje jako o „dcerce“ (tak i řečtina), přestože jí bylo dvanáct let (v. 42; i proto čtme tuto informaci!), a tedy byla z pohledu

židovského zákona již dospělá. Jairovi tedy na dceři nejen velmi záleží, ale má k ní také velmi pozitivní, nežný a ochranářský postoj. Dokonce možná až příliš nežný a ochranářský, když o dvanáctileté pubertářce hovoří jako o „dcerce“.

Žádá také Ježíše o velmi konkrétní podobu pomoci: Vložení rukou. Není nutné ani oprávněné vidět za takovým aktem hned touhu po pomoci magickým rituálem. Vzkládání rukou se děje dodnes ledaskde zejm. v náboženské oblasti (např. ordinace faráře). Vždy bylo symbolem předávání Božího požehnání, jak to známe i ze SZ.

Záchrana nebo spása?

Nejzajímavější je pak žádost o záchranu dcerky. Řecky se totiž slovo zachránit řekne σωζω (= sódzó). A možná známe ř. titul σωτηρ (= sótér), jenž je odvozen od tohoto slovesa a znamená „zachránce, spasitel“.

O co tedy doopravdy Jairos žádá? O obyčejnou záchranu z lékařského problému a tak o „obyčejné“ uzdravení? Nebo žádá o něco víc – o spásu, jež by byla záchranou jeho dcery i v případě její smrti (která stejně jednou přijde)?

Odpověď nalezneme, když se hlouběji zamyslíme nad významem ř. σωζω (= sódzó) a z něj vycházejícího teologického pojmu „spása“. Řecký termín původně skutečně popisuje událost záchrany v nejširším slova smyslu, našli bychom ho dnes např. na řeckých ambulancích vozích. V základu tedy vždy šlo, a dodnes jde, o záchranu před smrtí. To je také základní význam termínu spása.

Bůh spasil (tedy vysvobodil, zachránil) Israelce z Egypta, z Babylónského zajetí atd. Hospodin spasil prchajícího Jákoba, Mojžíše, Davida i mnohé další. Hospodin pak spasil všechny lidi skrze Kristovu smrt a vzkříšení. Ano, v první řadě před smrtí – jak si to budeme brzy připomínat na Velký pátek a o dva dny později. Ašak ne v první řadě ve smyslu fyzickém (ale také v tomto smyslu), neboť záchrana před fyzickou smrtí je záchranou

nedokonalou, a tak nedokonalým spasením – takto zachráněný člověk dříve nebo později stejně zemře.

Spása tedy protahuje tuto „obyčejnou“ záchranu před ukončením biologických funkcí organismu, jež nazýváme životem, za ukončení těchto funkcí. Spása není „jen“ záchrana v časném světě, je *také* záchranou už tady a teď. Spása je *hlavně* záchranou právě *po* fyziologické smrti – totiž že člověk „nezemře navěky“ (J 11, 26). To je význam přemožení smrti v Kristově oběti na kříži. Až zemřeme zde, přejdeme do dalšího života v Božím království.

Proto je také spása důležitější než „jen obyčejná“ záchrana fyziologického života, jakkoli nám okolí i přirozenost velí obráceně. Totiž že hlavně je prodlužovat život tady na tomto světě, hlavně tady se zachránit, zajistit, zabezpečit – přičemž je to vlastně sisyfovská práce, neboť nemůžeme nezemřít.

Tak získává Kristova spása vliv také na naše hodnoty a způsob života tady: Když jsme zachráněni už tady, ačkoli zemřeme, ale o to více jsme zachráněni před věčnou smrtí, pak se nemusíme *hlavně* starat o časné přežití. Můžeme se *hlavně* zaměřit na pokoj, radost, Boží vůli, Boží dary a na svobodu, jíž toto naprosté převrácení základního přírodního (přirozeného?) postoje přináší.

A Jairo? Myslím, že v Markově podání evangelia jsou skryty oba významy tohoto slova, vždyť se nacházíme v geografické oblasti, kde Boží spása byla vždy víc, než jen zachráněný život – vždy byla také darem zaslíbené země, Božích směrůvek a Boží věrnosti.

Žena sahající

Než však dojde k rozuzlení příběhu Jaira a jeho dcery, čteme příběh o ženě, která trpěla dvanáct let krvotokem. Asi není potřeba přibližovat jak obtížnost takového zdravotního problému, tak jeho nebezpečí pro život.

Co však asi potřeba je, je zasazení do kulturního kontextu: Krev byla (a dodnes je!) pro židy nečistá. Kontakt s krví byl zakázán. Kdo se krve dotkl nebo krvácel, byl rituálně nečistý =

nesměl se účastnit života společenství a společnosti, natožpak náboženských obřadů. Tedy do doby, než byl očištěn¹ (doba a způsob závisely na způsobu kontaktu – Lv 15, 1nn, zejm. v. 19nn) Jakoby takový člověk dnes nesměl do obchodu, do kina ani do kostela.

K tomu je potřeba dodat, že nešlo o nějakou diskriminaci vůči ženám, u kterých se periodicky tato rituální nečistota objevovala. Šlo (a vlastně dodnes jde) o to, že lidé čarují se vším. Vše jsme připraveni a „přednastaveni“ využít ke svému prospěchu, i kdyby často jen domnělému (dědičný hřích!). A s krví se čarovalo všdycky a všude, nakonec dnešní transfúzní oddělení je také svého druhu kouzlo (nikoli magie!). Krev prostě byla a je nositelem životem, a podle toho se s ní také nakládalo v magických rituálech. Pro krev menstruační to všeplatí dvojnásob.

Žena z dnešního oddílu tedy netrpí hlavně a dokonce ani v první řadě problémem zdravotním. Její stav znamená naprostou vyloučenost ze společnosti. Dvanáct let nemohla do kostela, nikdo se jí nesměl dotknout, aniž by se „neznečistil“, lidé se jí vyhýbali a dost možná se na ní také dívali skrz prsty s tím, že „si za to určitě mohla sama nějakým hříchem“. Tím více, když to s ní „šlo stále k horšímu“ (v. 26).

Snad tedy lépe chápeme, že vynaložený majetek i snahy na uzdravení nebyly jen snahami o uzdravení fyziologické, ale také společenské a náboženské.

Nespekulujme nad tím, co Ježíš cítil, že z něho vyšlo, když Marek píše „vyšla z něj síla/moc“ (ř. δυναμις = dynamis). To nás svádí magické uchopování světa. Podstatou je, že nečistá žena se nečeho dotkla úmyslně a uvědoměle, a tím rozšířila svou nečistotu (Lv 15, 19nn; platí také pro předměty; např. Lv 12, 2nn). To je také součást jejího chvění a „povězení celé pravdy“. Nedoznává se ke své víře v Krista, doznává se k šíření rituální nečistoty, k vědomému porušení Tóry a zneužití tlačícího se davu. I učedníci

---

¹ Velmi zajímavé je, že co nešlo omýt a nasávalo materiální nosič rituální nečistoty, to muselo být rozbito (např. keramika – Lv 15, 12).

se na Ježíše dívají jako na blbce, když se v tlačícím se davu ptá „Kdo se mě to dotkl?“

Příkladnost této ženy je tedy nejprve v její ochotě doznat se, ačkoli nemusela. Tady začíná její víra, ne v tom, že jí Ježíš uzdraví – takových bylo, a nikomu z nich Ježíš nic takového neřekl, dokonce ani malomocnému v Mk 1, 40nn. Tato žena se veřejně doznala k hrubému porušení nejen Zákona, ale také mezilidské slušnosti. Proto Ježíš dodává: „Jdi v pokoji, uzdravena ze svého trápení.“ Fyziologické uzdravení je jen „materiálním nosičem“ podstatnější zvěsti – doznat se k pravdě a vině před Kristem, a tak před Bohem.

To je mnohem těžší, než věřit v uzdravení! Kéž je nám tedy tato žena příklad zejm. v tomto a ne v magickém, bludném a neopodstatněném „stačí věřit a budu zdrav“. Naprosto odmítneme tyto bludy z letničních kruhů – žena udělal mnohem víc, než že by jen věřila a modlila se! Udělala vše co bylo v jejích silách fyzických i majetkových, aby byla uzdravena! A Ježíše pak vlastně okradla... a ke všemu tomuto se přiznala před ním a před tlačícím se davem.

To je velikost její víry!

Také tento příběh, kdy žena vydala „všechno, co měla, aby se uzdravila“, kontrastuje silně s žádostí Jaira: Spas mou dceru! Žena, navzdory všemu majetku, spásy nedosáhla, neboť nemohla. Nalezla ji v Kristově moci a v odvaze víry.

Závěr dcery Jairovy

Zdržela tato epizodka Ježíše natolik, že nestihl zachránit Jairovu dcerku? Marek si úmyslně pohrává s touto myšlenkou. Vždyť to dobře známe – lékař, který operuje jednoho, nemůže operovat druhého. Kristova pomoc však nepodléhá lidským limitům, ačkoli se mu mnozí smějí (v. 40).

A proto Ježíš vyhání neuvěřivší, a bere s sebou jen budoucí okruh nejbližších učedníků (Petr, Jakub a Jan – ti také u Proměnění na hoře (Mk 9, 2nn)) a rodiče zesnulé dcerky, kterou vzápětí „probudí“. Pro Krista není a nemůže být nikdy pozdě!

Rozkol mezi zprávou o její smrti (v. 35) a Ježíšově sdělení (v. 39) není vyjádřením objektivní reality, nýbrž subjektivní. Kdyby

pouze objektivně spala, probudili by jí. Avšak pro Krista je její smrt *jako* pro nás spánek. Vždyť ho její probuzení nestojí mnoho aktivity – pouze ji vezme za ruku a osloví, stejně jako když někoho budíme my.

Vzetí za ruku pak také nabourává jakéhokoli touhy hledat magické postupy, jež by šly napodobit. Tím více je likvidují Ježíšova slova: „Devče, vstaň.“ To proto, aby snad někoho nenapadlo v Písmu hledat návody k magickým rituálům nebo způsoby, jak ohýbat nadlidské síly podle lidské vůle. Jakkoli to bohužel dodnes mnozí dělají.

Závěr

I zde přichází na závěr úžas a zděšení. Ježíše neposluchá jen vítr a moře, ale také smrt. I tu dokáže přemoci – a jak snadno! Ale to je i pro povelikonoční církev (a tak nás) nesnadná důvěra, o to nesnadnější pro učedníky, když Ježíš zemřel. Avšak už zde Marek naznačuje, čeho všeho je Kristus schopen, k čemu je ochoten a co také činí: Přemáhá smrt = přináší spasení.

Že v židovské oblasti Ježíš opět zakazuje vyprávět o celé události, to by nás už nemělo překvapit. Mocné činy necht' jsou nástrojem mezi pohany (Gerasa), neboť pro ně je Boží slovo mnohem obtížněji uchopitelné než pro Boží věrné (abstraktní X konkrétní). Těm by naopak mělo stačit „to málo“, co znají z Písma a Ježíšovy činnosti.

A informace o podání jídla? Veledůležitá věc! Jairova dcera není v jakémisi duchovním těle, je zachráněna a oživena se vším všudy – musí jíst. Když by nejedla, zemřela by. Jakkoli je tedy čin jejího „oživení“ vsutku mocný a děsivý, Jairova dcera jednou opět zemře. Děsivost, mocnost a úžasnost tohoto činu je nesrovnatelná se vzkříšením Ježíše Krista. Neboť to bylo vzkříšení do tohoto času a prostoru jen na chvíli, ale pak do věčnosti Božího království.